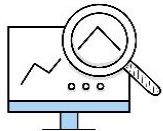

Централен
кооперативен
съюз

е-бюлетин
брой 3/2024

Бизнес и финанси

Икономически обзор

- ❑ 31.03.2024 г.: Макроикономически показатели и кооперативни стопански дейности
- ❑ ОЛП: Темпове на нарастване

Финанси и осигуряване

- ❑ Ваучери за храна – социален разход и данъчно третиране
- ❑ Корекция на данъчната основа и начисления ДДС на несъбираеми вземания възникнали преди 01 януари 2023 г.

Полезна информация

- ❑ Предстоящи действия и срокове

ИКОНОМИЧЕСКИ ОБЗОР

Макроикономически показатели и кооперативни стопански дейности

I-во трим. на 2024 г.: Резултати и тенденции

1.8%

брутен вътрешен продукт

3.4%

среден индекс на потребителските цени

3.5%

хармонизиран индекс на потребителските цени

Търговия на едро

В национален мащаб спадът в търговията на едро с хранителни стоки, напитки и млъчюневи изделия е 3%, докато в кооперативната система е ръст от 11%.

Търговия на дребно

При търговията на дребно с хранителни стоки, напитки и млъчюневи изделия ръстът в национален мащаб е 13%, а за кооперативната търговия е 1%.

Промисленост

В национален мащаб се наблюдава 0.7% спад на производството на храни, напитки и обработване на дървен материал, при 3% спад в кооперативната система.

Селско стопанство

Кооперативното селско стопанство отчита 25% спад.

Туризмъ

Обемът на реализираните приходи от туристически услуги в кооперативната система нараства с 9% при 16% в национален мащаб

ОЛП: Темпове на нарастване

През м. юни ОЛП се запазва спрямо м. май (3.78 %) и с малки отклонения запазва нивото от началото на годината.

Източници: Национален статистически институт, Министерство на финансите, Българска народна банка

ФИНАНСИ И ОСИГУРЯВАНЕ

ВАУЧЕРИ ЗА ХРАНА – социален разход и ганъчно третиране

Темата акцентира върху възможността работодателят да предоставя на работниците и служителите ваучери за храна и да се възползва от облекчения режим на тяхното данъчно и осигурително третиране, както и условията, които трябва да са изпълнени за това.

На първо място, ваучерите за храна, **трябва да са издадени от оператори на ваучери**, лицензирани по съответния ред.

На второ място, да е налице изискването за **социален разход в натура достъпен за всички наети лица**. За да се счита за общодостъпна дадена социална придобивка, тя трябва да е на разположение на всички наети лица, т.е. да може да се ползва по право от всички тях. Съгласно разпоредбата на § 1, т. 34 от ДР на ЗКПО социалните придобивки се предоставят по реда на чл. 293 от КТ или по ред и начин, определени от ръководството на предприятието. Начинът на използване на средствата за социално-битово и културно обслужване обичайно се определя с решение на Общото събрание на работниците и служителите (чл. 293 от КТ). Алтернативно решението може да бъде взето от ръководството на предприятието, като формализирането му се извършва чрез утвърдени и действащи вътрешни правила.

Важно е да се уточни **кой има право на ваучери за храна**, а това са **работещите по трудов договор и договор за управление и контрол**. Членовете на колективни органи за управление (УС, КС, СД, НС) нямат право на ваучери за храна, а когато получават такива, стойността им представлява осигурителен и облагаем доход за получателя.

Следва да се има предвид, че условието за общодостъпност е спазено и когато някое от имащите право на ваучери лица се откаже от това си право, но за да се удостовери това обстоятелство е необходимо да представи писмен отказ.

На трето място, работодателят **трябва да предостави еднаква сума на всички свои служители при спазване изискването за общодостъпност**. За да се спази това изискване ваучерите трябва да са в еднакъв размер и да са определени на еднаква база. Тук могат да съществуват обаче различни подходи, определени при ясни правила в КТД или с решение на работодателя. Например:

- предоставят ваучери на всички работещи по трудов договор, вкл. договор за управление, без оглед на това дали са били реално на работа, в болничен, в отпуск и са отсъствали по друга причина.
- на база отработеното време - дни/часове през месеца, което предполага наетото лице да се явява на работа. На лицата, които отсъстват поради болничен, полагаем платен или неплатен отпуск, стойността на ваучерите се определя на база отработените дни/часове през месеца.

Необходими са ясни правила, в които точно се определят и категориите командировки и специализации, при които лицата се считат за командировани и също се ползват от правото на ваучери за храна.

Други, **специфични изисквания към работодателя** за ползване на облекчения режим на данъчно третиране на ваучери за храна са:

- към края на месеца, през който са начислени разходите за ваучери за храна да **няма публични задължения**, подлежащи на принудително изпълнение (чл.209а, ал. 1, т. 2 от ЗКПО);
- **договореното основно месечно трудово възнаграждение** на лицето в месеца на получаване на ваучера да е **не по-малко от средномесечното договорено основно възнаграждение за предходните три месеца**.

Действащото данъчно и осигурително законодателство определя, че за **стойността на ваучерите за храна**, предоставяни при посочените по-горе условия, **в размер до 200 лв. месечно**:

- **не се дължат осигурителни вноски**, при условията на Наредба за елементите на възнаграждението и за доходите, върху които се правят осигурителни вноски (ПМС № 263/30.12.1999 г.);
- **не се включват в облагаем доход** на лицето по смисъла на чл.24, ал.2, т.1, буква „е“ от ЗДДФЛ, т.е. за тях **лицата не дължат данък върху дохода**.
- **не се дължи данък върху разходите по ЗКПО** (чл. 209 и чл. 209 а от ЗКПО).

Данъчното облекчение за ваучерите за храна, предоставени при посочените по-горе условия, може да се визуализира по следния начин като се взема предвид и максималния осигурителен праг:

- при **работодателя – разходите за ваучери са признати за данъчни цели, не се дължи корпоративен данък и не се начисляват разходи за социално осигуряване**. Ако не са изпълнени условията, данъчното облагане е както при другите социални разходи: 10% данък по общия ред на облагане по ЗКПО и социални осигуровки в зависимост от категорията труд (до 19.62% при трета категория).
- при **наетите лица** – стойността на ваучерите за храна не се включва в облагаемия доход от трудови правоотношения (чл. 24, ал 2 , буква „е“ от ЗДДФЛ) и не се дължат осигурителни вноски.

В случай, че на наетите лица са предоставени ваучери за храна на стойност, която превишава нормативно определената като освободена от данъци и осигурителни вноски, то превишението се облага с данък върху разходите по чл. 204, ал. 1, т. 2 букви „б“ и „в“ от ЗКПО, но не се дължи 10% данък върху дохода (чл. 24, ал. 2, т. 9 от ЗДДФЛ).

С промените в Закона за корпоративното подоходно облагане и изменението от 28.11.2023 г. на Наредба 7/2023 г. на МФ, през 2024 г. настъпват някои важни промени относно предоставените ваучери, а именно:

- **ваучерите за храна са дигитализирани**, т.е. те са на електронен носител – пластика или виртуална карта. Това означава, че работещите ще получават карта, с която правят плащания на ПОС терминалите в търговските

обекти, **които имат сключени договори с лицензиран оператор**. Такива обекти могат да бъдат магазини, ресторанти, хотели, културни институции – театри и др. С ваучери може да се извършва плащане на комунални сметки, но реално към този момент не се прилага, поради липса на сключени договори между титулярите и лицензираните оператори на ваучери.

В тази връзка, **туристическите обекти на ЦКС, работещи под марката „КООП Вашето място за почивка“** имат **сключени договори** с лицензирани оператори на ваучери и услугата е въведена.

- **хартиените ваучери за храна се издават до 30 юни 2024 година**, като могат да се използват до срока на валидност, отбелязан на тях. От 1 юли 2024 г. се издават единствено за електронни ваучери.
- **Електронните ваучери остават валиден социален разход на работодателя и представляват данъчно облекчение.** Въведените промени ще улеснят използването на ваучерите както от работодателите, така и от техните служители и от търговските партньори на компаниите издаващи електронните ваучери.
- Подобно на хартиените ваучери, така и електронните ще имат **1 година валидност – срок**, в който трябва да бъдат използвани.
- **Електронните ваучери за храна са валидни само в България.** Те не могат да се ползват за теглене на пари в брой, както и за покупка на вино, спиртни напитки, пиво и тютюневи изделия.

ПРАВО НА КОРЕКЦИЯ НА ДАНЪЧНАТА ОСНОВА И НАЧИСЛЕНИЯ ДДС ПО ДОСТАВКИ С НАСТЪПИЛА ОКОНЧАТЕЛНА НЕСЪБИРЕМОСТ НА ВЗЕМАНЕТО ПРЕДИ 1 ЯНУАРИ 2023 Г.

В брой 5/2023 на ел. бюлетин „Бизнес и финанси“ Ви информирахме относно условията при, които кооперативните организации, могат да коригират данъчната основа и начисления ДДС по несъбираемите вземания, чиято несъбираемост е настъпила след 01.01.2023 г. (чл. 126 б от ЗДДС).

С оглед уеднаквяване на правото на корекция на данъчната основа и начисления данък по доставки с настъпила окончателна несъбираемост на вземането преди 1 януари 2023 г. Националната агенция по приходите публикува Становище № 20-28-4 /03.04.2024 г.

Намаляване на данъчната основа и начисления ДДС по доставки, които са неплатени изцяло или частично, т.е. вземането по тях е несъбираемо от преди 01.01.2023 г. е допустимо само когато лицето, претендиращо намалението, безспорно докаже, че преди тази дата е:

- настъпила окончателна несъбираемост, или
- с разумна степен на вероятност то е несъбираемо.

Необходимо условие за реализиране правото на приспадане/възстановяване на данъка е кредиторът да докаже, че е предприел действия по събиране на вземането си.

Окончателна несъбираемост на вземането

В чл. 126а, ал. 2 от ЗДДС са посочени хипотезите, при които едно вземане може да се определи като окончателно несъбираемо, а именно: дължникът е заличен по съдебен ред, вземането или част от него е признато за недължимо, вземането е погасено по закон или след проведено изпълнително производство имуществото, от което кредиторът може да се удовлетвори, е изчерпано.

Вземания с разумна степен на вероятност за несъбираемост

Изтичането на давността - три години (за вземане с тригодишен давностен срок) или пет години (за вземане с петгодишен давностен срок) от момента, в който вземането е станало изискуемо, **също се приема като случай на обоснована с разумна степен на вероятност предположение за несъбираемост**. В този случай данъчно задълженото лице, за да упражни правото си на намаление на данъчната основа и начисления данък, следва да докаже обстоятелствата, които обуславят наличието на временна, а не на окончателна несъбираемост. Например, в случай на проведен исков процес е постановено, че вземането е дължимо, окончателната несъбираемост би настъпила след изтичане на пет години от завеждането на иска.

По отношения на вземания по доставка, извършена преди 01.01.2023 г. и в размер до 600 лв., за които са изтекли 365 дни от настъпване на

изискуемостта - корекция на начислен данък по доставка поради несъбираемост на това основание е допустима само за вземания, чийто срок от 365 дни изтича на или след 01.01.2023 г.

Условия и ред за допускане на корекция на начисления данък

За вземанията по доставки, чиято несъбираемост е възникнала преди 01.01.2023 г. следва да са налице условията, посочени в чл. 126а, ал. 1 от ЗДДС – издадена фактура, получателят и доставчикът не са свързани лица, не е извършено възмездно прехвърляне, предприети са действия по събиране на вземането.

За да се реализира правото на приспадане/възстановяване на данъка по доставки преди 01.01.2024 г. и по които вземанията са с настъпила окончателна или със значителна степен на вероятност несъбираемост е необходимо издаването на данъчни документи (кредитни известия /протоколи) и включването им в справките-декларации за съответния данъчен период на издаването им. (чл. 124 и 126 от ЗДДС). Необходимо условие е и изпращането на издаденото кредитно известие на данъчно задълженото лице, получател по доставката.

Срок, в който може да се предяви корекция на начисления данък

Кооперативните организации следва да имат предвид, **че корекция на начисления данък е допустима само за доставки, при които данъчното събитие е възникнало след 01.01.2007 г.**, тоест след присъединяването на страната към Европейския съюз.

В глава тринадесета „а“ от ЗДДС е регламентиран тримесечен срок от настъпване на несъбираемостта на вземането за претендиране на намаление на данъчната основа и корекция на начисления данък. Този срок не може да се приложи в случаите на несъбираеми вземания преди 01.01.2023 г. В указанието на НАП се посочва, че условие за допустимост на корекцията е да не е изтекъл срокът по чл. 129 от ДОПК - **искането за прихващане или възстановяване се разглежда ако е подадено до изтичането на 5 години, считано от 1 януари на годината, следваща годината на възникване на основанието за възстановяване, т.е. на годината на настъпване на окончателната или с разумна степен на вероятност несъбираемост на вземането.**

ПОЛЕЗНА ИНФОРМАЦИЯ

ПРЕДСТОЯЩИ ДЕЙСТВИЯ и СРОКОВЕ

Основните данъчни задължения и срокове в периода м. юли – м. септември 2024 г. са:

Внасяне на авансови вноски за корпоративен данък

- **По месечни вноски по ЗКПО** (чл. 90) плащане до:
 - ✓ **15.07.2024 г.** - за вноската за м. юли
 - ✓ **15.08.2024 г.** - за вноската за м. август
 - ✓ **16.09.2024 г.** - за вноската за м. септември.
- **До 15.07.2024 г.** плащане на **тримесечната авансова вноска** за корпоративен данък по ЗКПО за второ тримесечие.

Деклариране на данъците при източника по ЗКПО, окончателните данъци по ЗДДФЛ, дължими и удържани през II-ро трим. на 2024 г. и на данни за налични парични средства в касите и вземания в срок до 31-ви юли 2024 г. :

Кооперативните организации, които са удържали данък при източника и окончателен данък по глава шеста от ЗДДФЛ през второто тримесечие на 2024 г. **декларират и внасят дължимия данък в срок до 31.07.2024 г.** (чл. 55 от ЗДДФЛ и чл.201 ЗКПО)

- При кооперативните организации това обикновено са облагаеми доходи, платени на:
 - ✓ физически лица като наем за ползвано имущество, за предоставена услуга като свободна професия, извънтрудови правоотношения), както и за парични доходи от други източници (лихви, производствени дивиденди и др.)
 - ✓ физически лица за дивидент или за лихви по заеми към кооперацията (чл.38, ал. 1 и 11 ЗДДФЛ)
 - ✓ чуждестранни физически лица по чл. 37 от ЗДДФЛ (например за възнаграждения за технически услуги, доходи от лихви, авторски и лицензионни възнаграждения и други).
- В същата декларация регистрираните по ЗДДС кооперативни организации следва да декларират данни от текущата си счетоводна отчетност за налични парични средства в касите и вземания от собственици физически лица, от работници, служители, лица, наети по договор за управление и контрол, и подотчетни лица, когато в края на календарното тримесечие общата им сума надхвърля 50 000 лв.

Корекция на ГДД по чл. 92 от ЗКПО за 2023 г. и справка по чл. 73 от ЗДДФЛ – до 30.09.2024 г.

Кооперативните организации имат възможност:

- еднократно да подадат нова годишна данъчна декларация за корекция на данъчния финансов резултат и данъчното задължение за 2023 г., за която е подадена годишна данъчна декларация и законоустановения срок за подаването ѝ е изтекъл.
- При откриване на грешка в данните, предоставени за конкретно физическо лице в справка по чл. 73 от ЗДДФЛ за 2023 г. след 28 февруари 2024 г. кооперативните организации могат да правят промени в тези данни.

Местни данъци и такси за имоти и превозни средства по ЗМДТ

До 30.09.2024 г. е обичайния срок за внасяне на **дължимата такса битови отпадъци** за третото тримесечие на 2024 г., когато същата се плаща на вноски, а не еднократно. Конкретните срокове за внасяне на таксата се определят от общинския съвет по местонахождение на имота. Следователно, кооперативните организации следва чрез администрацията на съответната община да се информират какви са актуалните срокове за внасянето на таксата.

Публикуване на ГФО за 2023 г. в Търговския регистър

- **До 30.06.2024 г.** кооперативните **организации, които не са осъществявали дейност през 2023 г.** подават еднократно декларация по чл. 38, ал. 9, т. 2 от Закона за счетоводството. В случай, че тези организации, не са подали декларация в посочения срок, то трябва да публикуват ГФО за 2023 г. в срок до 30.09.2024 г.
- **До 30.09.2024 г.** всички кооперативни организации трябва да заявят за вписване ГФО за 2023 г.

Дирекции:

„Икономическа политика“ и „Финанси и счетоводство“

тел: 02/926 68 43

email: coop_economics@cks.bg

тел: 02/926 64 26